

Po divje šparglje na Kras

Fotografije: Shutterstock

Slovenski in italijanski Kras, kjer je julija lani pustošil strahovit požar, bo v prihodnje povezala dobrih 130 kilometrov dolga krožna pot

Katera je vaša prva asociacija na april, če izpustimo nestanovitno vreme? Za mnoge, tudi sama nisem izjema, so to prvi poganjki divjih špargljev, ki se jih vsako leto znova razveselim. Najdemo jih v slovenski Istri, na Krasu, v Vipavski dolini in na Goriškem. Zato smo za tokratni izlet izbrali goriški Kras, ki ima še vrsto drugih skritih adutov, od ene najlepših razglednih točk v Sloveniji do številnih poti miru, podzemnih skrivnosti ter miru in spokojnosti. Čeprav so tu še vedno močno vidne posledice lanskega uničujočega požara, naj vas to ne odvrne, da ne bi spoznali trdožive narave tega dela Krasa.

Sezona divjih špargljev je zelo kratka, saj se praviloma začne v aprilu in traja do začetka maja. Če imate srečo ter poznate sončne in zavetne lege, boste do divjih špargljev prišli tudi prej. Vsekakor pa se je za šopek divjih špargljev treba malce potruditi, saj uspevajo v težje prehodnih krajih, na razščenih območjih, pogosto na obronkih gozdov ter v družbi robide in šetraja. Če divjih špargljev ne poznate, naj povemo, da so njihovi poganjki zelo tanki, bistveno tanjši od gojenih. Zaradi svoje nežnosti divji šparglji zelo slabo prenašajo transport in skladiščenje, najboljši pa so nabrani v zgodnjih jutranjih urah. Divji šparglji so delikatesna zelenjava, imajo zelo intenziven in grenak okus, močnejši od

gojenih. Najboljši so seveda sveži, uporabljamo pa lahko tudi zamrznjene, konzervirane ali posušene. Pri pripravi špargljev ne uporabljamo močnih omak in začimb, saj bi le te prekrile njihov značilen okus in nežno, grenko aromo.

Sveže kuhani šparglji so zelo zdravi, zaradi tega jih uvrščamo v super živila. V spomladanskem času jih uživamo za razstrupljanje telesa po dolgi in naporni zimi, na kraških gmajnah pa te cenjene delikatesne zelenjave ne bi smeli zgrešiti. Priporočilo, da divje šparglje pravilno nabere in pri tem ne uničujete krajine, najbrž vseeno ni odveč.

Če vam do tega super živila iz kakršnega koli razloga ne bo dano priti, lahko na

goriškem Krasu vseeno preživite lep dan. Možnosti takšnih in drugačnih doživetij je namreč tu v izobilju, zato vam dolgčas resnično ne bi smelo biti. Če si želite naužiti veličastnih razgledov, miru in spokojnosti, mora vaša pot najprej voditi na Pomnik miru na Cerju, do katerega vodi dobro označen odcep na cesti iz Mirna proti Opatjemu selu.

Pomnik miru je visok kar 25 metrov in postavljen v spomin vsem braniteljem slovenske zemlje v zgodovini naroda. Kamniti velikan, postavljen na pobudo društva TIGR, se ponaša z zanimivo arhitekturo veličastne trdnjave, ki je umeščena v osrčje naravnega amfiteatra, od koder pogledi potujejo na vse strani neba. Ko se pred vami razprostrejo Jadransko morje, Furlanska nižina, Julijske Alpe in Vipavska dolina, se zdi, kot da ste ujeli svobodo ptice. Seveda boste s pogledom zajeli tudi pogorišča, ki jih je lanskoletni požar, največji v zgodovini samostojne Slovenije, tu zapustil po svoji ognjeni stihiji. A prav tu so v zadnjih mesecih že stekle nekatere velike prostovoljske akcije pogozdovanja Krasa, na katerih so sodelovali ljudje iz vse države.

Pa ste vedeli, da bo slovenski in italijanski Kras, kjer je julija lani pustošil strahovit požar, v prihodnje povezala dobrih 130 kilometrov dolga krožna pot, primerna tudi za družine in starejše, ki bo ponujala 4–5-dnevno pohodniško izkušnjo? Kot poudarjajo njeni snovalci, gre za unikaten mednarodni primer dobre prakse popožarne obnove teritorija. Mednarodna pohodniška transverzala po Krasu bo v prihodnje povezala občine Nova Gorica, Miren-Kostan-

jevica, Renče-Vogrsko in Komen na slovenski strani ter občine Devin-Nabrežina, Doberdob in Sovodnje na italijanski strani. Prve pohodnike naj bi sprejela v letu 2025, torej v letu evropske prestolnice kulture v Novi Gorici in Gorici.

Že zdaj se lahko v okolici Cerja podate na zabavno in poučno učno krožno pot okrog kamnitega velikana, ki družinam na približno treh kilometrih ponuja zabavno izkušnjo spoznavanja bogate flore tega dela Krasa, ali pa izberete katero od daljših poti. Kras je namreč prežet s spokojnim vzdušjem in občutkom miru, ki ga boste sicer našli redko kje. Domačini cenijo občutek miru prav zato, ker jim je v zavesti ostal spomin na temno stoletje obeh svetovnih vojn.

V prvi, pred stotimi leti, je njihove prednike zaznamovala soška fronta. 90 kilometrov dolga frontna črta je tekla od najvišjih vrhov Julijskih Alp do Tržaškega zaliva in vmes oplazila Kras, kjer je bilo zaledje bitk. Danes tu tečejo urejene in označene Poti miru na Krasu za pohodnike in zgodovinske navdušence. Povezujejo petnajst krajev in pripovedujejo zgodbo o vihranju vojne, moči narave in spoznanjih, ki jih prinese čas.

Na originalnih lokacijah je dediščino prve svetovne vojne mogoče raziskati na petih pohodniških poteh, ki so dolge od pet do enajst kilometrov. Med njimi najdemo celo izlet po podzemnih bivališčih vojakov v prvi svetovni vojni v Krompirjevi, Klobasji in Lojzovi jami ter izlet po nekdanji vojaški železnici. Če boste odkrivali zapuščino tega obdobja, nikakor ne smete mimo Borojevičevega kamnitega prestola, posvečenega znamenitemu soškemu levu,

Opatje selo je znano po tradiciji izdelovanja bičev.

kot so pravili avstro-ogrskega poveljnika. Uspešno je načrtoval preobrat na fronti, ki je vodil v zadnjo bitko in nenadejan končni poraz italijanske vojske.

Krasa seveda ni nujno spoznavati le na nogah, saj po njem vodijo tudi številne kolesarske in celo konjeniške poti. V katero smer boste pognali pedala? Mogoče med suhimi zidovi Krasa, ki so zavarovali rdečo kraško prst pred vetrom? Od tod se je mogoče pognati tudi po vzhodnih vrhovih Črnih hribov vse od Cerja in Fajtega hriba do Trstelja, ki je najvišji vrh Krasa. Pogled lahko potopite proti Julijskim Alpam, v zelena polja okoli Orehovelj in v modrino reke Vipave.

Na drugo stran Črnih hribov se med slikovitimi vasmi južnih obronkov lahko popeljete iz Opatjega sela, znanega po edinstveni tradiciji izdelovanja bičev, in pritisnite na pedala med razglednimi griči vse do Brestovice, od koder boste lahko na jasen dan videli ladje in jadrnice v Tržaškem zalivu. Počitek poiščite med kali sredi divje kraške narave ali na zeliščni kmetiji Rogelja v Vojšćici. Tu se lahko umirite na krožnem sprehodu čez zeliščne vrtove, na terapevtski masaži in ob skodelici dišečega čaja. Skrivnost edinstvenega zena, ki ga lahko doživite pri Rogeljevih, so hišna zeliščna olja, kreme, čaji, arome in tinkture. Na delavnici vas naučijo predelave in uporabe zelišč, na degustaciji pa spretnosti prepoznavanja njihovih raznolikih okusov. Je sploh treba dodati še kaj več?

Katja Željan

Pomnik miru

